

↪ *Ks. Dr. I. Radziszewski.* ↪

J. CHARYTON
ART. MAL.

Układ dziesiętny w bibliografii filozoficznej

—•••••
Odbitka z „Przeglądu Filozoficznego”.
—•••••

KSIĘGOWNIA
JÓZEFA CHARYTONA
Nr 123

WARSZAWA.
Druk Józefa Sikorskiego, Warecka 14.
—
1904.

Ks. Dr. I. Radziszewski.

J. CHARYTON
ART. MAL.

Układ dziesiętny w bibliografji filozoficznej

Odbitka z „Przeglądu Filozoficznego”

BIBLIOTEKA
JÓZEFA CHARYTONA
Nr 123

WARSZAWA.

Druk Józefa Sikorskiego, Warecka 14.

1904.

49968

ДОЗВОЛЕНО ЦЕНЗУРОЮ
Варшава, 1 Іюня 1904 г.

K-202/27/86319

JOZEF CHARYTON

Od Redakcji.

W sprawie „Polskiej biblijografii filozoficznej“.

Poczynając od zeszytu następnego, wydawać będziemy przy „Przeglądzie Filozoficznym“ biblijografię polskiej literatury filozoficznej podług układu dziesiątego z uwzględnieniem książek i czasopism z chwili obecnej; cofając się wstecz, będziemy równocześnie się starali wciągać do niej stopniowo cały nasz dotychczasowy dorobek na tym polu.

„Polskiej biblijografii filozoficznej“ będziemy poświęcać kilka kartek na końcu każdego zeszytu z osobną paginacją tak, aby po wyjęciu tych kartek z numerów można było utworzyć osobną książkę.

Będąc przekonani, że przedsięwzięcie to ma wielką doniosłość tak dla filozofii polskiej wogóle, wprowadzając ją bezpośrednio do literatury naukowej wszechświatowej, jak i dla każdego pracownika na tym polu przez ułatwienie mu zapoznania się z literaturą polską, odnoszącą się do jego tematu, mamy nadzieję, że współpracownicy i przyjaciele naszego pisma nie odmówią nam pomocy w wykonaniu tego zamiaru. Ks. Prof. Dr. J. Radziszewski, współpracownik „Sommaire Idéologique des ouvrages et des Revues de philosophie“, podjął się ostatecznej redakcji naszej biblijografii.

Po szczegóły, dotyczące się układu dziesiątego i jego znaczenia, odsyłamy czytelnika do artykułu Ks. Prof. Dr. J. Radziszewskiego.

Układ dziesiętny w bibliografii filozoficznej.

Klasyfikacja ideologiczna.

W czasach, które przeżywamy, ruch umysłowy przyspieszonym bije tętnem. Całe zastępy prawdziwie i rzekomo powołanych chwytają pióro, by się z innymi podzielić rezultatami swych poważnych refleksji lub choćby mniej poważnych dumań i obserwacji. Wielkie dzieła i skromniejsze prace, broszury, przyczynki w najrozmaitszych kwestjach żywotnych, obszerniejsze studia i dorywczo nieraz pisane artykuły periodycznych wydawnictw i czasopism—wszystko to zalewa rynki księgarskie.

Ożywienie to, graniczące nieraz z gorączkowością, widać, choć w znacznie mniejszym stopniu, i na polu nauki nauk—filozofji.

Rzeczy ważniejsze, a nawet często mniej ważne, specjalista naturalnie zna lub wyszukać je i poznać może; lecz ile to nieraz czasu na to zmarnować trzeba, by się sumiennie wywiązać z zadania; niekiedy nawet przy najskrupulatniejszych badaniach bibliograficznych luki będą dotkliwie, bo, nie mając żadnych pomocy i ułatwień, przeoczy wiele rzeczy, wiele innych, szczególnie mniejszych rozmiarami, a jednak niekiedy doniosłych, zupełnie ujdzie jego wiadomości; szczególnie zdarzyć się to może i zdarza z artykułami czasopism poważniejszych z ostatnich lat kilkunastu, omawiającymi zajmującą go kwestję.

Jeżeli to powiedziec należy o specjalistach, to cóż dopiero myśleć o tych, którzy, nie zajmując się ex professo filozofją, chcą wyrobić sobie zdanie o jakimkolwiek zagadnieniu?

By złemu zaradzić, poczęto cały dorobek filozoficzny klasyfikować na pewne działy, nie, jak to czyniono dotychczas, według porządku chronologicznego czy alfabetycznego, lecz według myśli przewodniej, treści książki czy artykułu. Miejsce podziału czysto zewnętrzne, przypadkowe, mechaniczne zajmuje układ nowy, wyrozumowany, ściśle z istotą omawianego przedmiotu związany. Dawne, według chronologii i alfabetu, szeregowanie z nowego systemu nie jest wyłączone, lecz tylko usunięte na plan drugi, podrzędny i jako taki, spełnia rolę pomocniczą przy układzie ideologicznym. System ten, zwany dziesiątnym, nosi też miano Dewey'a, swego autora.

Krótką o nim wzmianka, uczyniona w pracy naszej, opublikowanej przed kilku laty,¹⁾ obudziła zainteresowanie wielu osób, które zwróciły się do nas z żądaniem bliższych informacji. Zainteresowanie się to uważamy za rzecz najzupełniej uzasadnioną, bo każdy, i specjalnie i przygodnie uprawiający filozofję, winien bliżej zapoznać się z tak wyśmienitym ułatwieniem, jakim jest układ dziesiątny, zastosowany do filozofji: zaoszczędzenie czasu, jak powiedzieliśmy, i pewność, że się nie pominęło żadnej wartościowej pracy, w zakres badanego przedmiotu wchodzącej—to niezmiernie ważne korzyści systemu; lecz są i inne, niemniej doniosłe. Wiele bibliotek klasyfikuje swe dzieła według tej zasady, więc conditio sine qua non wyzyskania tych księgozbiorów jest zaznajomienie się z takową. Pracujący na polu filozofji winni koniecznie zapoznać się z „Sommaire Idéologique des ouvrages et des Revues de philosophie“, ogłaszany przez Wyższy Instytut Filozoficzny Uniwersytetu w Lowanium, współpracującym przez to z założonym i utrzymywanym przez rząd belgijski „Office international de Bibliographie“; a ten „Sommaire“ jest właśnie prowadzony według systemu Dewey'a.

Polacy na niwie filozoficznej pracujący, oprócz tych, ogólnego charakteru, pobudek mają jeszcze inne bodźce, zniewalające ich do zajęcia się poruszoną kwestją.

W porównaniu z innymi narodami u nas zajmujących się filozofją jest bardzo mało, i dorobek nasz pod tym względem jest niewielki, mimo to ileż rzeczy ginie w zapomnieniu, choć są to niekiedy prace,

¹⁾ Odrodzenie Filozofji Scholastycznej. „Przegląd Filozoficzny“ i oddzielna odbitka. Warszawa, 1901 r.

mające pewną wartość. Powiedziec to można nawet i o większych przyczynkach, a tymbardziej rzeczach o mniejszym zakroju. Szczególnie jednak zastosować to można do rozpraw i gruntownych nieraz artykułów z tego zakresu, rozsianych w pokażnej ilości czasopism poważniejszych; trudno bowiem każdemu wszystkie w Królestwie, Galicji i Poznańskim śledzić, zresztą niektóre z nich już przestały wychodzić, inne zmieniły zasadniczo swój charakter i kierunek, zatrzymując tylko tytuł dawniejszy i t. d.

Klasyfikowanie wszystkiego, co się w chwili obecnej ukazuje, i, cofając się wstecz, szeregowanie według tejże metody dzieł, rozpraw, artykułów, które dawniej ogłoszone były, wiele rzeczy z pod pyłu zapomnienia wydobędzie, na przyszłość uchroni niejedną pracę wartościową od takiegoż losu smutnego, naszą literaturę filozoficzną przedstawi w świetle właściwym, w pełnych kształtach, w bardziej ponętnym obrazie, bez luk, spowodowanych często niezaradnością, niekiedy niedbalstwem, a nawet pewnym lekceważeniem. Jeśli Niemcy, Anglicy, Francuzi, Włosi troszczą się bardzo, by prace ich przodków na polu filozofji nie ginęły marnie, owszem niekiedy aż do przesady swoją o to dbałość posuwają, to nam tymbardziej potrzebna jest ta pilność, bośmy ubożsi. Powinniśmy też „przeciwdziałać—powiemy ze Struvem—owemu umyślnemu zaniedbaniu swojskiej literatury na korzyść obcej, jakie stało się u nas zwyczajem powszechnym prawie“,¹⁾ a da to się w pewnej mierze osiągnąć przez ułatwienie korzystania z owoców pracy naszych ziomków. Niejednego też może zachęcić to do pracy na roli, którą uprawiało tylu rodaków, co znów powiększy zastęp naszych myślicieli. Oprócz tego starać powinniśmy się, by o ruchu filozoficznym u nas informować zagranicę. Wiedzą o nim stanowczo za mało.²⁾ Zbyt przykrego wrażenia doznaliśmy osobiście przy czynionych smutnych obserwacjach we wszystkich niemal krajach zachodniej Europy, byśmy mogli nie nawoływać do zaradzenia złemu; to też powiemy z p. Wł. Strzemboszem: „Dołożmy wszelkich starań, aby nasz dorobek umysłowy został tam uwzględniony. Nie czekajmy, aż nas poproszą o udział, lecz przeciwnie pilnujmy sami, by nas nie pomijano.“³⁾

Systematyczne ogłaszanie wykazów naszych prac filozoficznych w układzie dziesiątnym zaradziłoby w znacznej mierze tym potrzebom i przyczyniło się do osiągnięcia tak pożądaných rezultatów.

¹⁾ „Wstęp krytyczny do filozofji“, wyd. 2 str. 19, r. 1898.

²⁾ Np. wspomniany „Sommaire idéologique“, uwzględnia z małemi wyjątkami tylko prace „Przeglądu Filozoficznego“.

³⁾ „Książka“ n. 6. 1903 r.

„Przegląd Filozoficzny“, podejmując się tej misji, spełniłby, zdaniem naszym, jeden z wielu zaszczytnych na się przyjętych obowiązków.

Do urzeczywistnienia tego zadania przyczynią się wszyscy, którym dzieje i los „myśli polskiej“ leżą na sercu.

W przedstawieniu zasad układu dziesiętnego, które teraz dać zamierzamy, obszerniej uwzględnimy tylko filozofję, gdyż wiadomości, dotyczące innych dziedzin, czytelnik znajdzie indziej streszczone. ¹⁾

W rozgłosnej swej pracy o dziesiętnej klasyfikacji: „Decimal classification and relativ Index for libraries, clippings, notes etc.“ ²⁾ dzieli Melvil Dewey całość wiedzy ludzkiej, a więc i literatury na 10 grup, mianowicie: 0=Dzieła ogólne; 1=Filozofja; 2=Religja; 3=Nauki społeczne, Prawo; 4=Filologja, Lingwistyka; 5=Nauki matematyczne, fizyczne, przyrodnicze; 6=Nauki stosowane, Technologja; 7=Sztuki piękne; 8=Literatura; 9=Gieografja, Historja. ³⁾

Prowadzimy dalej podział dziesiętny, opuszczając dla uproszczenia przecinki.

Filozofja oznaczona jest przez 1. ⁴⁾

10 oznaczać będzie dzieła ogólne z zakresu filozofji.

11 i 12—Metafizykę.

13—Antropologję, Psychofizjologję.

14—Systemy filozoficzne.

15—Psychologję.

16—Logikę.

17—Etykę.

18—Filozofów starożytnych.

19—Filozofów nowożytnych.

Z tych działów tworzymy nowe. Jako przykład weźmiemy etykę=17.

170—Dzieła ogólne z zakresu etyki.

171—Etyka indywidualna.

172—Etyka społeczna.

173—Etyka w rodzinie.

¹⁾ Ob. „Książka“ r. 1903, n. 5 i 6.

²⁾ Ostatnie wydanie 1899 r. Library Bureau, Boston, London.

³⁾ Ścisłe mówiąc, Dewey symbolizuje cały dorobek literacki przez 1, którą dzieli na 10 części; ułamki od 0 do 0,1 symbolizują dzieła ogólne; 0,1=Filozofja; 0,2=Religja; 0,3=Nauki społeczne, Prawo i t. d., lecz dla względów praktycznych zero z przecinkiem zostaje opuszczone.

⁴⁾ Kategoria poniżej 1 obejmuje, jak powiedziano, dzieła ogólne, np. 03=Encyklopedia; 05=Czasopisma; 06=Towarzystwa, Akademje i t. d. Przecinek i tu opuszczamy.

174—Etyka różnych zajęć i fachów.

175—Etyka i rozrywki.

176—Etyka i różnice płciowe.

177—Etyka i stosunki prywatne.

178—Etyka i umiarkowanie. Alkoholizm.

179—Różne kwestje z zakresu etyki.

Każdy z poddziałów wyliczonych na mniejsze z kolei rozpada się grupy, np.:

173—Etyka w rodzinie.

173,1—Małżeństwo i rozwód. ¹⁾

173,2—Poligamja i monogamja.

173,3—Obowiązki małżonków.

173,4—Zabijanie dzieci.

173,5—Obowiązki rodziców.

173,6—Obowiązki dzieci i t. d.

Jeżeli dzieło omawia dwa naraz przedmioty, wykazujemy to przez umieszczenie między ich symbolami znaku +, np. mówiące o obowiązkach rodziców i dzieci będzie oznaczone przez 173,5 + 173,6. Przez podobne użycie dwukropka wykazujemy zachodzący między omawianymi przedmiotami stosunek; np. rozprawa Wład. Heinricha „O stosunku pojęć i zasad fizycznych do filozofji“ („Przegl. Filoz.“ 1898—1899) będzie oznaczona przez 53 : 1. Szkic J. Kodisowej „Biologiczne zadania psychologji“ („Przegl. Filoz.“) będzie podciągnięty pod 15 : 57. Rzecz, należąca do któregośkolwiek z licznych działów i poddziałów, może być już to dziełem czy artykułem, omawiającym pożytek i metodę jakiejś nauki, może być podręcznikiem takowej, encyklopedją i t. d.; zaznaczamy to przez dołączanie do całkowitego symbolu cyfry w nawiasie, wykazującej, iż dany przyczynę:

omawia pożytek lub metodę jakiej nauki—(01)

jest podręcznikiem, traktatem, wstępem—(02)

jest słownikiem, encyklopedją, dotyczy terminologii (03)

jest zarysem, konferencją (04)

jest lub omawia czasopisma (05)

dotyczy towarzystw, akademji, kongresów—(06)

omawia studja, nauczanie, szkoły—(07)

porusza lub należy do różnaitości, zbiorów, wykazów, bibliografji (08)

dotyczy historii filozofji—(09).

¹⁾ Tu już punkt czy przecinek zostawiamy, bo, przecinając zbyt długi szereg znaków, ułatwiamy zorientowanie się.

Np. Filozofja wogóle=1, zatym Struvego „Wstęp krytyczny do filozofji“ (Warszawa, 1903 wyd. 3)=1 (02); „Polskie Towarzystwo filozoficzne we Lwowie“ („Przeł. Filoz.“ 1904 r.)=1 (06).

Psychologja=15, zatym Abramowskiego „Teorja jednostek psychicznych. Przyczynek do krytyki psychologii współczesnej“. (Warszawa 1899)=15 (01); J. K. Potockiego „Terminologja psychologiczna“ („Przeł. Filoz.“ 1898)=15 (03).

W celu osiągnięcia możliwej przejrzystości i dokładności zwrócić należy baczną uwagę na rozklasyfikowanie należyte bibliografji filozoficzno-historycznej natury. Reguły, które winny być zachowane, są następujące. Wszystko, co dotyczy historii filozofji wogóle lub w pewnej epoce i kraju, będzie umieszczone pod 1(09), np. „Struvego Filozofja w Polsce“ (Warsz. 1900 r.). Cała literatura, omawiająca poszczególnego filozofa (życie, dzieła, naukę) lub szkołę ściśle z nim związaną, którą można uważać wprost za dalszy ciąg jego pracy, znajdzie miejsce swe pod n. 18 i 19, stosownie do tego, czy omawiany filozof należy do starożytnych (wschodnich=181, greckich=182), średniowiecznych (=189) czy też nowożytnych (=19) myślicieli. Np. Władysława Witwickiego „Teorja woli u Arystotelesa. Rozbiór logiczny dwóch rozdziałów III księgi Etyki Nikomachejskiej“ (Lwów, 1903)=182. Ks. Langer S. J. „Św. Tomasz z Akwinu i dzisiejsza filozofja“, („Przeł. Powsz.“ Kraków, 1884 r.)=189. Zaś I. Flacha „Herder. W setną rocznicę zgonu“ (Bibl. Warsz. Grudzień 1903 r.); Struvego „Herbert Spencer i jego systemat filozofji syntetycznej“ (Bibl. Warsz., marzec 1904 r.); Chmielowskiego „Najdawniejsze wiadomości o E. Kancie w piśmiennictwie naszym“ (Pamiętnik literacki. Lwów 1903) i tegoż autora „Poglądy filozoficzne Mickiewicza“ („Przeł. Filoz.“ 1898)—będą oznaczone liczbą 19.¹⁾

Historja jakiegos dzieła filozofji lub idei oznaczona jest liczbą tego dzieła lub idei z dodaniem wskaźnika (09), np. Merciera „Historja psychologii nowożytnej“ (Warszawa 1900 r.)=15(09).

Historja zaś systemu jest oznaczona już to tą samą liczbą tegoż, już też liczbą ze wskaźnikiem (09), np. Fryd. Alb. Langego „Historja filozofji materialistycznej“ (Warszawa, 1881)=146 lub 146 (09).

Tablice Dewey'a nie są bez zarzutu, to też winny być w niektórych punktach zmienione i uzupełnione. Podajemy je tu z dokonaniem już zmianami; te ostatnie, dla jasności, zaznaczamy w tablicach,

¹⁾ W działach 18 i 19 zachowany jest porządek alfabetyczny *filozofów*, o których *mowa* i których nazwa wydrukowana jest dla prędkiego zorientowania się grubszymi czeionkami.

biorąc w nawias odmiennymi czeionkami wydrukowany podział Dewey'a, z oznaczeniem liczby, pod którą należy szukać w obecnym schemacie i naodwrot: w niniejszych tablicach, w nawiasie, umieszczamy odsyłacz do liczby, wskazanej przez Dewey'a. Np. Metodologję oznacza Dewey mniej trafnie przez 112 zamiast przez 161, napiszemy więc: 112 (*Metodologja. Ob. 161*).

161 Metodologja ogólna (*Dew. 112*).¹⁾

Inne odsyłacze wskazują tylko na pokrewne materje w celu ułatwienia poszukiwań bibliograficznych.

Nie wszyscy może zgodzą się i na poprawione nawet w ten sposób tablice, lecz niema o co kopji kruszyć. Nie chodzi tu o krępowanie czyjej indywidualności jakiemś z góry powziętymi formułkami, bo to byłoby zgubne i wprost niewykonalne. Słusznie powiedział Jan Śniadecki: „Kiedy pisarz jest wprzód, że tak powiem, myśliczem na słowa, łowi sylaby, lepi je, klei i niemi się pasie i do takiej lepianki naciąga i gniewa myśli, wiadomości i naukę, budowa taka musi być nieforemna, niesmaczna, ani językowi, ani wzrostowi nauk nieprzydatna.“²⁾ Tymbardziej „nieforemna“ i „nieprzydatna“ byłaby budowa filozofji „naciąganej“ i „naginanej“ do jakichkolwiek terminów apriorycznych, określeń i podziałów. Lecz tu właśnie o co innego zupełnie chodzi. „Pamiętajmy—użyjemy tu słów wielkiego zwolennika Dewey'a, profesora de Wulfa—że system ten jest jednym ze znakomitych środków, ułatwiających poszukiwanie bibliograficzne, nie zaś narzuceniem komuś w formie ostatecznej jakiegokolwiek pojęcia i podziału filozofji, wzajemnego stosunku pojedynczych części takiej, terminologii i t. p.“³⁾

1. Filozofja wogóle.

- 1(01). Pożytek i metoda filozofji.
- 1(02). Podręczniki, traktaty, wstępy do filozofji (porówn. 1(04)).
- 1(03). Słowniki filozofji, encyklopedia, terminologja.
- 1(04). Zarysy, konferencje filozoficzne (por. 1(02)).

¹⁾ Zmiany niektóre były nieodzowne, gdyż Dewey, który około 10000 utworzył działów i poddziałów dla całości wiedzy ludzkiej, nie zawsze trzymał się porządku ściśle logicznego; nie wprowadzą one jednak żadnego zamętu, gdyż 1-o pierwotny układ Dewey'a w ważniejszych przynajmniej punktach został w nawiasie wskazany, i 2-o instytucja, będąca w tej mierze powagą, mianowicie „Office international de bibliographie“ na te modyfikacje zgodę swą dała.

²⁾ Jan Śniadecki. O języku polskim. Dzieła, wydanie Balińskiego t. IV, 21

³⁾ Por. Sommaire idéologique. Documents. 1-e wyd. 1895 r., 2-e wyd. 1900 r. 3-e wyd. Louvain. 1904 r.

- 1(05). Czasopisma filozoficzne.
- 1(06). Towarzystwa, akademje, kongresy filozoficzne.
- 1(07). Nauczanie, studia, szkoły filozoficzne.
- 1(08). Zbiory, wydawnictwa zbiorowe, wykazy, bibliografia, różnorodności filozoficzne.
- 1(09). Historia filozofii wogóle, lub w jakim kraju czy też epoce.

11 i 12. Metafizyka i Kosmologia.

- 111. Ontologia. Ἡ πρώτη φιλοσοφία. Filozofia fundamentalna.
- 111.1. Byt. Byt możliwy. Rzeczywistość. Istnienie.
- 111.2. Własności przestępne (transcendentalne) bytu. Jedność. Prawdziwość. Dobroć. Doskonałość. Zło.
- 111.3. Substancja. Przyroda (natura). Indywiduum. Monada. Osoba. (por. 113).
- 111.4. Przypadłość. Jakość. Zdolność. Władza. (por. 111.3; 111.5; 113 i nast.).
- 111.5. Stosunek. Względność. Bezwzględność. Fenomen. Rzecz w sobie. Niepoznawalny. (por. 165).
- 112. (*Metodologia. Ob. 161*). Metafizyka piękna (por. 157.1).
- 113. Kosmologia. Filozofia przyrody. (por. 111.3).
- 114. Przestrzeń. Miejsce. Wymiary. Próżnia (por. 119; 152.8).
- 115. Czas. Trwanie. Wieczność. (por. 152.8).
- 116. Ruch. Działanie. Bierność. (por. 152.8).
- 117. Materja. Ciało. Przyczyna materialna. Przyczyna formalna. (por. 122).
- 118. Siła. Energja.
- 119. Ilość. Rozciągłość. Liczba. Masa. (por. 114; 152.8).
- (120. *Inne kwestje z zakresu Metafizyki.*
- 121. *Początek i granice poznawania. Ob. 151.2*).
- 122. Przyczynowość. Zasady. Przyczyna sprawcza. Warunek. Skutek. (por. 117; 124).
- 123. Konieczność. Przypadkowość. Fakta przypadkowe przyszłe.
- 124. Teleologia. Przyczyna celowa. Porządek, harmonja. Traf. (por. 122).
- 125. Nieskończoność. Skończoność. Wszechświat.
- (126. *Samowiedza. Osobowość. Ob. 153.7*).
- (127. *Nieświadomość. Bezświadomość. Automatyzm. Ob. 153.8*)

- (128. *Dusza. Ob. 151.4*).
- (129. *Pochodzenie duszy indywidualnej. Ob. 151.5*).
- 13. **Wzajemne stosunki ciała i duszy. Antropologia. Psycho-fizjologia.**
- 131. Fizjologia ducha i higieny.
- 132. Zaburzenia czynności umysłowych. Choroby umysłowe. Delirjum. Psycho-patologia. Psychologia teratologiczna. Psychiatria. (por. 136.1 i nast.; 157; 158 i nast.).
- 132.1. Obląkanie. Szal.
- 132.2. Kretynizm. Idjotyzm.
- 132.3. Melancholja.
- 132.4. Katalepsja. Epilepsja. Hysterja (por. 134; 158).
- 132.5. Ekstaza.
- 132.6. Kleptomania. Manje zbrodnicze. Antropologia. (por. 158).
- 132.7. Dipsomanja. (por. 158).
- 133. Nauki okultystyczne. Magja.
- 133.1. Objawienia. Zjawienia.
- 133.2. Halucynacje. Iluzje.
- 133.3. Przepowiadanie przyszłości.
- 133.4. Czarownictwo i Czarodziejstwo.
- 133.5. Astrologja.
- 133.6. Chiromancja.
- 133.7. Szarlataneria.
- 133.8. Spirytyzm. Badanie psychiczne.
- 134. Sugiestja. Jasnowidzenie. Hypnotyzm. Telepatja. (por. 132; 133).
- 135. Sen. Stan jawy. Senne marzenia. Somnambulizm.
- 136. Przymioty, własności i cechy umysłowe.
- 136.1. Wpływ płci. Psychologia płciowa.
- 136.2. Wpływ środowiska fizycznego.
- 136.3. Wpływ dziedziczności. Atawizm. Ewolucja. (por. 149.916).
- 137.4. Wpływ rasy. Psychologia narodów. (por. 171.4; 2(01); 4(01)).
- 136.5. Wpływ wieku (wiek młodzieńczy, dojrzały, starość, por. 136.7).
- 136.6. Wpływ organizmu. (por. 132).
- 136.7. Wpływ dzieciństwa. Psychologia dziecka. (por. 136.5).
- 136.8. Wpływ środowiska społecznego. Psychologia profesji. Psychologia tłumów.
- 137. Temperament. Charakter. Psychologia indywidualna. (por. 136.1 i nast.; 138).

138. Fizjognomika. Mimika. (por. 137; 158).
139. Frenologia. Umiejscowienia mózgowe. (por. 152.1 i nast.).

14. Systemy filozoficzne.

141. Idealizm. Subiektywizm. Transcendentyzm.
142. Filozofja krytyczna. Krytycyzm.
143. Intuicjonalizm.
144. Empiryzm.
145. Sensualizm.
146. Materjalizm. Pozytywizm. Naturalizm.
147. Panteizm. (*Dew. 212*).
148. Eklektyzm. Synkretyzm.
149. Inne systemy filozoficzne.
149.1. Nominalizm. Konceptualizm.
149.2. Realizm. (por. 165).
149.3. Mistycyzm.
149.4. Asocjacionizm.
149.5. Optymizm.
149.6. Pesymizm.
149.7. Agnostycyzm.
149.8. Nihilizm.
149.911. Racjonalizm. Natywizm. Innatyzm. (por. 152.8).
149.912. Sceptycyzm. Sofistyka.
149.913. Fatalizm. (por. 214).
149.914. Spirytualizm. (por. 151.4).
149.915. Monizm. Dualizm. Paralelizm. (por. 151.4).
149.916. Ewolucjonizm. (por. 136.3).
149.917. Atomizm. Pogląd mechaniczny na świat. Dynamizm.
149.918. Teozofja.
149.919. Scholastyka.
149.921. Neoscholastyka.
149.922. Kantyzm.
149.923. Neo-kantyzm.
149.924. Okazjonalizm.
149.925. Liberalizm.
149.926. Dogmatyzm.
149.927. Tradycjonalizm. Fideizm.
149.928. Pragmatyzm.
149.929. Polyoizm.

15. Psychologia.

151. Dusza. Poznawanie.
151.1. Gienjusz.
151.2. Początek i granice poznawania. (*Dew. 121*).
151.3. Poznawanie, dusza, instynkt zwierząt. Psychologia zwierzęca, porównawcza. (por. 158).
151.4. Istota, natura duszy. Siedlisko duszy. (*Dew. 128*). (por. 149.914; 149.915).
151.5. Pochodzenie duszy. (*Dew. 129*).
151.51. Kreacjanizm.
151.52. Traducjanizm.
151.53. Upřednie istnienie (preegzystencja).
151.54. Migracja.
151.55. Emanacja. (*Dew. 212*).
151.6. Życie przyszłe. Nieśmiertelność. (*Dew. 218*).
152. Zmysły. Poznanie zmysłowe. (por. 139).
152.1. Wzrok.
152.2. Słuch.
152.3. Powonienie.
152.4. Smak.
152.5. Dotyk.
152.6. Zmysł muskularny. Wysilek muskularny. Równowaga, jej wahania się i utrata.
152.7. Ilość czucia, wrażenia. Psycho-fizyka. Psychometria.
152.8. Upředmiotowienie, projekcja nazewnątrz, umiejscowienie, lokalizacja uczuć. Postrzeganie, poznawanie rozciągłości, ruchu, przestrzeni, czasu. (por. 114; 115; 116; 119; 149.911; 165.4).
153. Umysł, rozum, władza poznawania. (*Dew. 156*).
153.1. Pojęcie. Uwaga.
153.2. Asocjacja.
153.3. Oderwanie, abstrakcja.
153.4. Namysł, refleksja.
153.5. Sąd.
153.6. Rozumowanie. (por. 168).
153.7. Samowiedza, Samopoznanie, Świadomość. Osobowość (*Dew. 126*).
153.8. Nieświadomość, bezwiedność. Półświadomość. Automatyzm. (*Dew. 127*). (por. 153).
154. Pamięć. (por. 155).
154.1. Mnemonika.

155. Wyobraźnia, imaginacja. Obrazy. Inne zmysły wewnętrzne. (por. 154).
(156. *Umysł. Rozum. Ob. 153*).
157. Wzruszenia. Namietności. Uczucia. Przyjemność. Boleść.
- 157.1. Psychologia piękna. (por. 112).
- 157.2. Śmiech. Komiczność.
158. Pożądanie zmysłowe. Instynkt. (por. 151.3). Ruchy i odruchy, własnowolne i mimowolne, automatyczne (por. 153.9). Wywołanie i powstrzymanie ruchu. (por. 132.7 i 132.7).
- 158.1. Praca. Znużenie. Ergografja. Dynamometrja.
- 158.2. Naśladownictwo.
- 158.3. Język. Śpiew.
- 158.4. Pisanie. Grafologja.
- 158.5. Chód. Zmiana miejsca.
159. Wola. (por. 158).
- 159.1. Wolność. Wybór. Decyzja. Determinizm. Indeterminizm.
- 159.2. Czyn, działanie, praktyka.
- 159.3. Przyzwyczajenie, nakóg.
- 159.4. Intencja. Pobudki.

16. Logika.

161. (*Logika indukcyjna*). Metodologja ogólna. (*Dew. 112*). Analiza. Synteza.
- 161.1. Pojęcie. Termin. Wyraz. Kategorje. Pojęcia powszechnie.
- 161.2. Sąd. Zdanie. Twierdzenie. Przeczenie.
162. (*Logika dedukcyjna*). Dedukcja. Indukcja. Metody doświadczenia.
163. Świadectwo. Wiara. Pewność moralna, historyczna.
164. Symbolika. Algjabra. Logika algorytmiczna.
165. Źródła błęd. Sofizmaty. Sprawdzian. Kryterjologja.
- 165.1. Prawda logiczna. Różne stany umysłu: pewność, opinja, wątpliwość, błąd. (por. 163).
- 165.2. Pewność (przedmiotowość) zasad porządku idealnego. Aksjomaty.
- 165.3. Pewność (przedmiotowość) świata wewnętrznego, mojego „ja”. Doświadczenie wewnętrzne.
- 165.4. Pewność (przedmiotowość) pojęcia, świata zewnętrznego. Doświadczenia zewnętrzne. (por. 152.8).
166. Syllogizmy.
167. Hypotezy. Postulaty.
168. Rozumowanie. Dowodzenie. Uogólnianie. (por. 153.6).

- 168.1. Określenie, definicja.
- 168.2. Podział. Klasyfikacja, układ.
- 168.3. Nauka. System.
169. Analogja. Argumenta prawdopodobne. Przykład. Rachunek prawdopodobieństwa. Statystyka.

17. Etyka. Moralność.

171. Moralność indywidualna.
- 171.1. Powaga. Prawo. Reguła moralności. Maksymy. Rozkaznik (imperatyw) kategoryczny. Moralność religijna, niezależna. Autonomja. Heteronomja.
- 171.2. Zmysł, poczucie moralne. Rozum praktyczny. Zobowiązanie moralne. Obowiązek.
- 171.3. Doskonałość. Dobro i zło. Czyn ludzki. Grzech. Zasługa. Sankcja. Kara.
- 171.4. Szczerść. Cel i przeznaczenie człowieka. Życie moralne. Obyczaje. (por. 136.4).
- 171.5. Utylitaryzm. Eudemonizm.
- 171.6. Sumienie moralne. Probabilizm. Kazyistyka.
- 171.7. Wychowanie moralne. Ewolucja moralna.
- 171.8. Altruizm. Solidarność.
- 171.9. Egoizm. Interes własny. Indywidualizm.
- 171.911. Odpowiedzialność moralna.
- 171.912. Obowiązki człowieka względem Boga. (por. 217).
- 171.913. Obowiązki człowieka względem samego siebie.
172. Etyka społeczna.
- 172.1. Jednostka wobec państwa i odwrotnie. Obowiązki obywateli. Patriotyzm.
- 172.2. Obowiązek władzy państwowej.
- 172.3. Kościół i państwo. Wolność sumienia. Tolerancja.
- 172.4. Moralność międzynarodowa. Wojna i pokój.
173. Moralność w rodzinie.
- 173.1. Małżeństwo i rozwód.
- 173.2. Poligamja i monogamja.
- 173.3. Obowiązki małżonków.
- 173.4. Zabijanie dzieci.
- 173.5. Obowiązki rodziców.
- 173.6. Obowiązki dzieci.
- 173.7. Pan i sługa.
174. Etyka różnych fachów, profesji. Deontologja.
175. Etyka i rozrywki.

- 176. Etyka i różnice płciowe.
- 176.1. Czystość.
- 176.2. Celibat.
- 176.3. Powściągliwość.
- 176.4. Nadużycia płciowe.
- 176.5. Prostytucja.
- 176.6. Cudzołóstwo.
- 176.7. Moralność i sztuka.
- 176.8. Pornografja.
- 177. Etyka i stosunki prywatne.
- 177.1. Grzeczność. Umiejętność zachowania się.
- 177.2. Konwersacja.
- 177.3. Prawdomówność.
- 177.4. Tualeta. Przepych. Zbytek.
- 177.5. Duch wyłączności kastowej, klasowej.
- 177.6. Przyjaźń.
- 177.7. Filantropja.
- 178. Etyka i umiarkowanie. Alkoholizm.
- 179. Różne kwestje z zakresu etyki:
- 179.2. Okrucieństwo względem dzieci. (por. 173.4; 173.5).
- 179.3. Okrucieństwo względem zwierząt.
- 179.4. Wiwisekcja.
- 179.5. Przysięga.
- 179.6. Heroizm.
- 179.7. Pojedynek. Samobójstwo.
- 179.8. Wady i przywary.
- 179.9. Cnoty.

18. Filozofowie starożytni.

- 181. Filozofowie wschodni.
- 181.1. Chińscy
- 181.2. Egipcscy.
- 181.3. Żydowscy.
- 181.4. Indyjscy.
- 181.5. Perscy.
- 181.6. Chaldejscy.
- 181.8. Feniccy.
- 181.9. Syryjscy.
- 182. Filozofowie greccy.
- 189. Filozofowie pierwszych wieków Chrystjanizmu, Wieków średnich i Odrodzenia.

19. Filozofowie nowożytni.

2. Religja.

- 2(01). Filozofja religji. Myty. Zabobony. Przesady. (por. 239).
- 21. Teodycea. Teologja przyrodzona.
- 21.1. Pojęcie, istota, określenie Boga.
- 21.2. Dowody istnienia Boga.
- 21.21. Dowody metafizyczne.
- 21.22. Dowody fizyczne.
- 21.23. Dowody moralne.
- 211. Deizm. Ateizm. Monoteizm.
- (212. *Panteizm. Emanacja. Ob. 146 i 15155.*).
- 213. Stworzenie. Możliwość świata odwiecznego.
- 214. Opatrzność. Działanie Boże. (por. 149.913).
- 215. Wiara i wiedza.
- 216. Zło.
- 217. Modlitwa. Kult. Ofiara. (171.912).
- (218. *Życie przyszłe. Ob. 151.6.*).
- 219.11. Atrybuty, własności Boga.
- 219.12. Cud i prawo przyrody.
- 239. Apologjetyka. (por. 2(01)).

3. Socjologia. Nauki społeczne.

- 3(01). Filozofja społeczna.
- 31. Statystyka.
- 32. Nauki polityczne.
- 33. Ekonomja polityczna.
- 33(01). Filozofja ekonomji politycznej.
- 331.2. Płace robotnicze.
- 335. Socjalizm i komunizm.
- 335(01). Teorja prawa własności.
- 34. Prawo.
- 34(01). Filozofja prawa.
- 341. Prawo międzynarodowe.
- 341(01). Filozofja prawa międzynarodowego.
- 343. Prawo karne.
- 343(01). Filozofja prawa karnego.
- 35. Administracja.
- 36. Opieka. Ubezpieczenie. Stowarzyszenie.
- 37. Wychowanie. Pedagogika.

4. Filologia.

- 4(01). Filozofja filologii. Pochodzenie, początek języka.
- 41. Filologia porównawcza.
- 491.85. Język polski.

5. Nauki matematyczne, fizyczne, przyrodnicze.

- 5(01). Filozofja nauki wogóle.
- 51(01). Filozofja matematyki.
- 52(01). Filozofja astronomji.
- 53(01). Filozofja fizyki.
- 54(01). Filozofja chemji.
- 549(01). Filozofja mineralogji.
- 55(01). Filozofja geologii.
- 56(01). Filozofja paleontologji.
- 57(01). Filozofja biologji.
- 58(01). Filozofja botaniki.
- 59(01). Filozofja zoologji.

6. Nauki stosowane.

- 61(01). Filozofja medycyny.

7. Sztuki piękne.

- 7(01). Filozofja i estetyka sztuk pięknych.
- 72(01). Filozofja i estetyka architektury.
- 73(01). Filozofja i estetyka rzeźbiarstwa.
- 75(01). Filozofja i estetyka malarstwa.
- 78(01). Filozofja i estetyka muzyki.

8. Literatura.

- 8(01). Filozofja literatury.
- 891.85. Literatura polska.

9. Historia.

- 9(01). Filozofja historji.

Rozklasyfikowane według tych tablic tytuły wszystkich prac filozoficznych drukowane są na oddzielnych kartkach lub też dla ułatwienia przesyłki—w szeregu jedne po drugich na jednej stronie karty, by można je podcinać i na oddzielne kartki, jak to ma miejsce w katalogach ruchomych, nalepić. Z drugiego egzemplarza katalogu ideologicznego tworzymy układ alfabetyczny autorów: do tego wy-

starca ułożyć wszystkie kartki według alfabetu autorów prac, bez zwracania uwagi na liczbę, t. j. na symbolizowaną przez nią treść dzieła czy artykułu. Otrzymamy zatem dwa układy: ideologiczny, umożliwiający nam w bardzo krótkim czasie być au courant całej literatury przedmiotu, drugi—alfabetyczny, da nam możliwość w kilka chwil dowiedzenia się, co i kiedy każdy z myślicieli napisał.

Zauważyć trzeba, iż należy uwzględnić w układzie dziesiątym polskiej bibliografji filozoficznej i dzieła na nasz język przetłumaczone, bo to jest konieczne, by mieć należyty pogląd na odnośną naszą literaturę. W interesie dokładności drugiego układu, alfabetycznego, leży, by uwzględniono też rzeczy przez Polaków w innych językach pisane; to trudniejsze jest do urzeczywistnienia, lecz nie jest rzeczą niewykonalną, byle sami autorowie uważali sobie za obowiązek powiadamiać od siebie redakcję „Przeglądu Filozoficznego“ o swych pracach w obcych językach. Nadto osiągnięcie tego rezultatu ułatwione będzie znakomicie przez przejrzanie, co kwartał ukazującego się, łowiańskiego „Sommaire idéologique des ouvrages et des revues de Philosophie“; wykaz ten uwzględni, jak wyżej była mowa, wszystkie ważniejsze języki (z wyjątkiem słowiańskich), zatem nietrudno będzie dowiedzieć się, czy kto z naszych rodaków, choć trochę znanych z pracy swej na tym polu, zabierał głos, gdzie i w jakiej kwestji.

Kończymy, żywiąc nadzieję, że ogół, a szczególnie uprawiający „duchodoskonałstwo“, jak filozofję przed 100 laty nazwał nasz Wigura, zainteresuje się poruszoną przez nas sprawą, i że „Przegląd Filozoficzny“ przyczyni się do jej urzeczywistnienia w myśl tego, co w programie swym wypisał: „Dać wskazówkę..., zachęcić do badań filozoficzno-naukowych młode siły..., którym w korzystaniu z literatury naukowej zagranicznej często stoją na przeszkodzie trudności bądź językowe, bądź materialne..., powiadamiać ogół o ruchu filozoficzno-naukowym w kraju i zagranicą..., wykazać, że myśl polska nie jest tak upośledzona, by nic własnego do skarbcza wiedzy ludzkiej dorzucić nie mogła.“¹⁾

49968

¹⁾ „Przegląd Filozoficzny“. Słowo wstępne. 1897 r.

1705
10.1
79968

Treść „Przeglądu Filozoficznego“ stanowią:

I. Artykuły oryginalne z psychologii, teorii poznania, logiki, metodologii, etyki, estetyki, socjologii, historii filozofji oraz ze wszystkich nauk specjalnych, o ile w nich zawiera się uogólnienie syntetyczne, krytyka pojęć i metod, albo też, jeżeli jest rozważany stosunek do nauk pokrewnych—wogóle, jeżeli badane są podstawy i prawa, normujące ich rozwój, aby w ten sposób utrzymać wielce pożądane **wzajemne na siebie oddziaływanie filozofji i nauk poszczególnych.**

Jednym z głównych zadań „Przeglądu Filozoficznego“ jest roztrząsanie kwestji, wywołanych **życiem praktycznym**, o ile to wchodzi w ściślejszy związek z zagadnieniami filozofji. Stosownie do tego np. rozprawy pedagogiczne o tyle tylko uwzględniane będą, o ile w nich podstawa filozoficzna pedagogji omawianą być może.

II. Dział sprawozdawczy, obejmujący cały ruch filozoficzno-naukowy z wyżej wymienionych dziedzin umysłowości ludzkiej i zawierający: **Autoreferaty, Przegląd krytyczny, Przegląd nauk poszczególnych, Przegląd systematów współczesnych, Przegląd czasopism, Wiadomości bieżące, Notatki filozoficzne, Bibliografię.**

Od Administracji.

Prenumerata „Przeglądu Filozoficznego“
wynosi:

W Warszawie: rocznie . . .	rb. 4
„ „ półrocznie . . .	„ 2
Z przesyłką pocztową: rocznie . . .	„ 5
„ „ półrocznie . . .	„ 2 k. 50

Cena zeszytu rb. 1 kop. 50.

„Przegląd Filozoficzny“ wychodzi co kwartał, a mianowicie w Styczniu, Kwietniu, Lipcu i Październiku.
